

dr hab. med. Szczepan Cofta
Katedra i Klinika Pulmonologii,
Alergologii i Onkologii Pulmonologicznej
Uniwersytetu Medycznego
im. Karola Marcinkowskiego
w Poznaniu

Poznań, 7 stycznia 2022 roku

RECENZJA ROZPRAWY

na stopień doktora nauk medycznych
lek. Moniki Michałek - Zrąbkowskiej

Ocena wybranych czynników ryzyka sercowo – naczyniowego u pacjentów z bruksizmem sennym

Promotor

dr hab. n. med. Helena Martynowicz, prof. nadzw. UMW
Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych, Chorób Zawodowych,
Nadciśnienia Tętniczego i Onkologii Klinicznej
Uniwersytet Medycznego we Wrocławiu

Zgodnie z uchwałą Rady Dyscyplin Medycznych Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o powołaniu mnie na recenzenta powyższej rozprawy, mam zaszczyt przedstawić swoją opinię.

Jednym z istotnych wyzwań współczesnej medycyny jest bruksizm senny, jedno z najczęstszych zaburzeń snu, polegający aktywności mięśni żwaczy w trakcie snu, która polega na zgrzytaniu zębami lub zaciskaniu ich. Pomimo że zaburzenia homeostazy autonomicznego układu nerwowego zostały powiązane z bruksizmem sennym, dotychczas brakowało w literaturze przekonujących publikacji ukazujących syntezę wiedzy na ten temat w kontekście wpływu na układ krążenia. Z uwagi na fakt, że choroby układu krążenia są główną przyczyną umieralności w naszym

kręgu cywilizacyjnym, dokonanie próby oceny wpływu bruksizmu sennego na wybrane czynniki ryzyka sercowo - naczyniowego stało się podstawowym celem przedkładanej pracy doktorskiej.

W ten ważny - z punktu widzenia medycznego - nurt pracy naukowej - wpisują się dokonania Doktorantki podejmującej przedstawiany temat.

Ocena rozprawy

Nadesłana do oceny praca doktorska składa się z 4 opublikowanych w czasopiśmie anglojęzycznych artykułów: trzech prac oryginalnych oraz jednej pracy poglądowej o łącznym IF - 17.218, punktów MNiSW – 420.00

We wszystkich pracach Doktorantka jest pierwszym autorem. Wraz z kopiami prac przekazano dość obszerny, siedmiostronicowy omówienie prac, w którym wprowadzono w problematykę realizowanych badań, przedstawiono cel rozprawy, metodykę realizowanych badań oraz podsumowano uzyskane i opublikowane w poszczególnych pracach wyniki z ukazaniem kluczowych wniosków.

Celem przedstawianej pracy doktorskiej była ocena wpływu bruksizmu sennego na wybrane czynniki ryzyka sercowo- naczyniowego takie jak: markery zapalne (CRP, fibrynogen, leukocytoza), wartości glikemii i insulinooporność ocenianą za pomocą wskaźnika HOMA, wartości ciśnienia tętniczego ocenianego metodą ABPM (ambulatory blood pressure monitoring; ambulatoryjny monitoring ciśnienia tętniczego) oraz ocena związku wybranych zaburzeń oddychania podczas snu z RMMA (rytmic musculary muscle activity; rytmiczną aktywnością mięśni żwaczy). Ponadto, celem podsumowania dotychczasowych badań nad implikacjami sercowo- naczyniowymi bruksizmu dokonano przeglądu systematycznego dostępnej literatury naukowej.

Poniżej – dla porządku formalnego – przedstawiam prace które zostały ujęte w rozprawie doktorskiej.

1. Monika Michalek-Zrąbkowska, Mieszko Więckiewicz, Joanna Smardz, Paweł Gać, Rafał Poręba, Anna Wojakowska, Grzegorz Mazur, Helena Martynowicz.

Determination of Inflammatory Markers, Hormonal Disturbances, and Sleepiness Associated with Sleep Bruxism Among Adults. Nature and Science of Sleep. 2020; 12:969-979. Published 2020 Nov 10. doi:10.2147/NSS.S268470; IF2020: 5.346; pkt MNiSW: 70.000.

2. Monika Michalek-Zrąbkowska, Mieszko Więckiewicz, Piotr Macek, Paweł Gać, Joanna Smardz, Anna Wojakowska, Rafał Poręba, Grzegorz Mazur, Helena Martynowicz. *The Relationship between Simple Snoring and Sleep Bruxism: A Polysomnographic Study.* International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020; 17(23):8960. Published 2020 Dec 2. doi:10.3390/ijerph17238960; IF2020: 3.390; pkt MNiSW: 70.000.

3. Monika Michalek-Zrąbkowska, Mieszko Więckiewicz, Paweł Gać, Joanna Smardz, Rafał Poręba, Anna Wojakowska, Katarzyna Gosławska, Grzegorz Mazur, Helena Martynowicz. *Effect of Sleep Bruxism Intensity on Blood Pressure in Normotensives.* Journal of Clinical Medicine 2021; 10(6):1304. Published 2021 Mar 22. doi:10.3390/jcm10061304; IF2020: 4.241; pkt MNiSW: 140.000.

4. Monika Michalek-Zrąbkowska, Helena Martynowicz, Mieszko Więckiewicz, Joanna Smardz, Rafał Poręba, Grzegorz Mazur. *Cardiovascular Implications of Sleep Bruxism- A Systematic Review with Narrative Summary and Future Perspectives.* Journal of Clinical Medicine 2021; 10(11):2245. Published 2021 May 21. doi:10.3390/jcm10112245; IF2020: 4.241; pkt MNiSW: 140.000.

W cyklu prac składających się na niniejszą rozprawę doktorską w 3 pierwszych pracach oryginalnych dokonano oceny wpływu bruksizmu sennego na wybrane czynniki ryzyka sercowo- naczyniowego, w tym na markery zapalne takie jak CRP i fibrynogen, wartości glikemii i wskaźnik insulinooporności HOMA-IR, wartości ciśnienia tętniczego ocenianego metodą ABPM, a także dokonano oceny związku wybranych zaburzeń oddychania podczas snu z epizodami bruksizmu. Celem dokonania syntezy dotychczasowych doniesień w tej dziedzinie opracowano przegląd systematyczny dostępnej literatury uwzględniając szerokie spektrum implikacji sercowo- naczyniowych bruksizmu.

W pierwszej pracy z cyklu publikacji wykazano, że u pacjentów z bruksizmem sennym występuje szereg zaburzeń metabolicznych, hormonalnych oraz aktywny proces zapalny najprawdopodobniej w przebiegu nasilonego stresu aktywującego układ współczulny.

Wyniki drugiej publikacji potwierdziły związek bruksizmu sennego z chrapaniem oraz przypuszczalnie hipoksją u pacjentów bez rozpoznanego bezdechu sennego.

W ostatniej pracy oryginalnej wchodzącej w skład rozprawy ukazano wyższą zmienność skurczowego ciśnienia tętniczego w trakcie nocy związaną z epizodami bruksizmu u pacjentów bez rozpoznanego nadciśnienia tętniczego. Wyniki tej pracy sugerują zwiększone ryzyko rozwoju nadciśnienia tętniczego u pacjentów z bruksizmem sennym.

Podsumowując, uzyskane w toku pracy doktorskiej wyniki pozwoliły zidentyfikować możliwe sercowo- naczyniowe implikacje kliniczne bruksizmu sennego, skłaniają do wnikliwej oceny ryzyka sercowo- naczyniowego w tej grupie pacjentów oraz postulują dalsze badania w tym obszarze.

Doktorantka dokonała niezwykle trafnego wyboru problematyki badawczej. Przeprowadziła oryginalne badania zarówno jako osoba wiodąca w zespole

badawczym, a także przy współpracy szerszego grona badaczy. Wykonała dobrze zaplanowane, bardzo pracochłonne badania i uzyskała wartościowe, interesujące wyniki.

Oryginalność prac i ich wartość naukowa została potwierdzona pozytywną oceną recenzentów czasopism, w których zostały opublikowane.

Zachowane zostały zasady prawidłowości metodologicznej poprawnością formułowania problemów i hipotez, z dokonaniem właściwego doboru literatury i umiejętnością wykorzystania źródeł. Autorka dokonywała trafnego doboru metod i narzędzi badawczych umiejętnie je stosując.

Wyniki realizowanych w poszczególnych pracach badań zostały prawidłowo zinterpretowane i przedyskutowane, w oparciu o poprawnie dobrane piśmiennictwo oraz opublikowane, znajdując uznanie redakcji i recenzentów anglojęzycznych czasopism. Uzyskano odpowiednią zgodę komisji bioetycznej, która została przedstawiona.

Omówienie publikacji wchodzących w skład cyklu oraz streszczenia będące zwornikiem przedstawianej pracy skonstruowane zostały z zachowaniem dobrej poprawności formalno – językowej, stylistycznej i interpunkcyjnej.

Można by wyrazić wątpliwość, czy konstrukcja streszczenia nie jest związana z niewspółmiernie długim przedstawieniem wprowadzenia do zagadnień w porównaniu z rzetelną, lecz niezwykle skróconą charakterystyką uzyskanych wyników. Nie wpływa to jednak na całościową ocenę rozprawy.

Należy zwrócić jednakże uwagę, że w przekazanych materiałach nie uzyskałem danych odnośnie odsetkowego określenia wkładu w każdą spośród prezentowanych prac, co jednak nie wydaje się być wymagane.

Reasumując: oceniana praca doktorska zawiera oryginalne opracowania o dużych wartościach merytorycznych dotycząc niezwykle

istotnych aspektów medycznych. Porusza niezwykle ważny problem kliniczny i dostarcza nowych informacji dotyczących związku bruksizmu sennego z wybranymi czynnikami ryzyka sercowo – naczyniowego. Kompetentne przedstawienie tych zagadnień jest też potwierdzeniem szczególnych umiejętności metodologicznych Doktorantki.

Z powyższych względów przedkładam wniosek Wysokiej Radzie Dyscyplin Medycznych Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu o dopuszczenie lek. Moniki Michałek - Zrąbkowskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Ze względu na szczególną rangę tematyki oraz pogłębionego i niezwykle rzetelny sposób przedstawienia prac wnioskuję o wyróżnienie rozprawy.

Rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. Art. 187 ust. 1-4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tj. Dz. U. 2018 poz. 1668).